Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
24.10.2019

HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Teema: Pl 32 - Hiilineutraalitalous ja toimenpiteet ilmastotavoitteiden edistämiseksi
Erityisesti; Vuoden 2020 valtion talousarvioehdotuksen toimenpiteet ja haasteet ilmastotavoitteiden ja hiilineutraalin Suomen edistämiseksi erityisesti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla (PL 32)

Hiilineutraalius- ja ilmastotavoitteiden kannalta työ- ja elinkeinoministeriön vastuualueella on erityisesti energiantuotantoon ja liikenteen uusiutuviin polttoaineisiin liittyvä ohjaus sekä uuden teknologian edistäminen.

Vuoden 2020 talousarvioesitykseen on esitetty 30 M€ lisävaltuutta energiatukeen, jonka tarkoituksena on nopeuttaa kivihiilestä luopumista. Kyseisestä tukiohjelmasta linjattiin alustavasti jo kivihiilen kieltolain yhteydessä edellisellä hallituskaudella ja lopulta pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa. Tukiohjelman tarkoituksena on edesauttaa kivihiilestä luopumista jo vuonna 2025. Tukiohjelmalle on esitetty myöntövaltuutta seuraavalle kolmelle vuodelle yhteensä 90 M€ ja sille valmistellaan parhaillaan erillistä valtioneuvoston asetusta.

Biokaasuohjelman toimeenpanoon on esitetty määrärahaa 5 M€ kahdelle vuodelle. Biokaasuohjelman toimeenpanolle varattu määräraha on suunniteltu käytettäväksi biokaasutankkausasemaverkoston laajentamiseen sekä muuhun biokaasun tuotannon ja käytön edistämiseen. Biokaasuohjelmaa valmisteleva työryhmä asetettiin 1.10.2019 ja sen on määrä saada raportti suosituksineen valmiiksi 17.1.2020. Siten biokaasuohjelman toimeenpanoon varatun määrärahan käyttöä on tarpeen tarkentaa myöhemmin edellä mainitut suositukset huomioiden.

Talousarvioesitys vuodelle 2020 sisältää myös merkittävän lisäyksen (25 M€) kiertotalouden edistämiseen. Tästä valtaosa (18 M€) on tarkoitus käyttää yritysvetoisen tki-toiminnan sekä kiertotalouden ja toimialojen kasvun tukemiseen. Lisäksi määrärahaa kohdistettaisiin Business Finlandin toimintamenoihin (2 M€), valtionavustuksena VTT Oy:lle (3 M€), kiertotalouden ekosysteemien ja osaamisalustojen kehittämiseen (1 M€) sekä kiertotalouden investointitukeen (1 M€).

Työ- ja elinkeinoministeriö virastoineen edistää jo nykyisellään laajamittaisesti hiilineutraalius ja ilmastotavoitteiden toteutumista. Tukiohjelmista oleellisia ovat tuotantotukijärjestelmä sekä energiatuki. Tuotantotukijärjestelmä sisältää uusilta hankkeilta sulkeutuneen syöttötariffijärjestelmän maksatukset, metsähakkeen muuttuvan tuen sekä ns. preemiojärjestelmän eli tarjouskilpailuun perustuneen tuotantotuen. Näillä tukiohjelmilla on merkittävästi lisätty uusiutuvan energian määrää ja osaltaan varmistettu, että vuoden 2020 sitovat EU-velvoitteet saavutetaan. Energiatukivaltuutta on esitetty yhteensä 80 miljoonaa euroa uusiutuvan energian ja energiatehokkuushankkeiden investointeihin. Tästä 40 miljoonaa euroa on ylimääräistä perusuraan nähden ja

se on varattu suuren kokoluokan demonstraatiohankkeille. Energiatukea myönnetään ensi sijassa uuden energiateknologian hankkeille, mutta myös energiatehokkuushankkeille, päästökaupan ulkopuolisille hajautetun energian hankkeille sekä liikenteen biopolttoaineita tai biokaasua tuottaville laitoshankkeille. Lisäksi talousarviossa on varattu rahoitus edelleenkin ns. jakeluinfratuelle, jolla edistetään biokaasun tankkausasema- sekä julkisten latausjärjestelmäverkoston laajentumista.

Samalla on tärkeä huomioida, että erityisesti energiasektorilla on syytä siirtyä tukivetoisesta markkinasta kohti markkinaehtoisuutta. Välivaiheena tämä tarkoittaa esimerkiksi jakeluvelvoitteen kaltaisia, valtion budjetin kannalta neutraaleja, keinoja sekä pidemmällä aikavälillä tukeutumista pääasiallisesti vero- ja päästökauppaohjaukseen.

Vuoden 2020 talousarvioesitys ja julkisen talouden suunnitelma sisältävät monia Suomen ilmastotavoitteiden kannalta tarpeellisia elementtejä, kuten uuden vähähiilisen teknologian erilaiset tuet. Toimenpiteet ovat kuitenkin kokonaisuutena vielä riittämättömiä ja esimerkiksi merkittävät energiaverouudistukset ovat tarpeen. Ilmasto- ja energiastrategiassa sekä keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa tullaan 2020-2021 linjaamaan laaja-alaisemmin keinot ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Tällöin täsmentyvät myös työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan budjettitarpeet.